

Значення ІТ-компаній для економіки України та їх специфіка для цілей бухгалтерського обліку

Предметом дослідження є автоматизовані системи управління та бухгалтерського обліку, зокреби технічного та програмного забезпечення автоматизованих систем бухгалтерського обліку, основи структуризації та постановки облікових задач.

Метою дослідження є визначення стану та тенденцій розвитку інформаційних технологій та автоматизованих систем бухгалтерського обліку, що має наукове і практичне значення. Дослідження характеризується системним підходом щодо питань методології та організації облікового процесу в автоматизованих системах.

Результати роботи. Стаття присвячена актуальній проблемі ідентифікації стану конкурентоспроможності ІТ-галузі в Україні. В умовах нових геополітичних зрушень в Україні існує гостра необхідність пошуку нових напрямів підвищення конкурентоздатності як окремих галузей, так і всієї економіки в цілому. Характерною ознакою світової економіки в даний час є безпрецедентне посилення конкуренції. У сучасних умовах економічне зростання тісно пов'язане з такими характеристиками, як конкурентоспроможність, інноваційність, продуктивність. Проаналізовано сучасний стан розвитку ІТ-галузі України, проблеми якісної підготовки ІТ-фахівців, аспекти взаємодії вищої ІТ-освіти та ІТ-індустрії України. Існуюче положення справ в українській економіці змушує замислитися про продуктивність ІТ-бізнесу, а також раціональне використання Україною її ресурсів.

Галузь застосування результатів. Підприємства України.

Висновки. ІТ-галузь має дуже важливе значення для української економіки, оскільки вона демонструє постійне зростання навіть у кризові періоди, розширюючи кількість робочих місць та збільшуючи власні доходи, що відображається на обсягах податкових надходжень до бюджету. Сервісні ІТ-підприємства є роботодавцями для понад 60% ІТ-спеціалістів в Україні, при цьому уже понад п'ять років лідером за кількістю співробітників залишається компанія EPAM Systems. Оскільки механізм оподаткування в Україні абсолютно позбавлений стимулюючого характеру, а контроль за доходами суб'єктів господарювання є неефективним, ІТ-компанії майже не застосовують модель повної легалізації доходів, надаючи перевагу частковій або повній мінімізації податків.

Ключові слова: ІТ-галузь, бухгалтерський облік, конкурентоспроможність, інноваційність, продуктивність.

ДОВБУШ В.І.
ПУЗИРЬОВА П.В.

Значение ИТ-компаний для экономики Украины и их специфика для целей бухгалтерского учета

Предметом исследования являются автоматизированные системы управления и бухгалтерского учета, средства технического и программного обеспечения автоматизированных систем бухгалтерского учета, основы структуризации и постановки учетных задач.

Целью исследования является определение состояния и тенденций развития информационных технологий и автоматизированных систем бухгалтерского учета, имеет научное и практическое значение. Исследование характеризуется системным подходом к вопросам методологии и организации учетного процесса в автоматизированных системах.

Результаты работы. Статья посвящена актуальной проблеме идентификации состояния конкурентоспособности ИТ-отрасли в Украине. В условиях новых геополитических сдвигов в Украине не существует острая необходимость поиска новых направлений повышения конкурентоспособности как отдельных отраслей, так и всей экономики в целом. Характерным признаком мировой экономики в настоящее время является беспрецедентное усиление конкуренции. В современ-

ных условиях экономический рост тесно связан с такими характеристиками, как конкурентоспособность, инновационность, производительность. Проанализировано современное состояние развития ИТ-отрасли Украины, проблемы качественной подготовки ИТ-специалистов, аспекты взаимодействия высшего ИТ-образования и ИТ-индустрии Украины. Существующее положение дел в украинской экономике заставляет задуматься о производительности ИТ-бизнеса, а также рациональное использование Украиной ее ресурсов.

Область применения результатов. Предприятия Украины.

Выводы. ИТ-отрасль имеет очень важное значение для украинской экономики, поскольку она демонстрирует постоянный рост даже в кризисные периоды, расширяя количество рабочих мест и увеличивая собственные доходы, отражается на объемах налоговых поступлений в бюджет. Сервисные ИТ-предприятия являются работодателями для более 60% ИТ-специалистов в Украине, при этом уже более пяти лет лидером по количеству сотрудников остается компания EPAM Systems. Поскольку механизм налогообложения в Украине абсолютно лишен стимулирующего характера, а контроль за доходами субъектов хозяйствования является неэффективным, ИТ-компании почти не применяют модель полной легализации доходов, предпочитая частичной или полной минимизации налогов.

Ключевые слова: ИТ-отрасль, бухгалтерский учет, конкурентоспособность, инновационность, производительность.

DOVBUSH V.I.
PUZYROVA P.V.

The importance of IT companies for the economy of Ukraine and their specificity for accounting purposes

The subject of the study are automated management and accounting systems, hardware and software tools of automated accounting systems, the basics of structuring and statement of accounting tasks.

The aim of the study is to determine the status and development trends of information technology and automated accounting systems, has scientific and practical value. Research is characterized by a systematic approach to the issues of methodology and organization of the accounting process in automated systems.

Results of work. The article is devoted to the urgent problem of identifying the competitiveness of the IT industry in Ukraine. In the context of new geopolitical shifts in Ukraine, there is an urgent need to search for new directions to increase the competitiveness of both individual industries and the entire economy. A characteristic feature of the global economy at present is an unprecedented increase in competition. In modern conditions, economic growth is closely related to such characteristics as competitiveness, innovation, productivity. The current state of development of the IT industry of Ukraine, the problems of the quality training of IT specialists, aspects of the interaction of higher IT education and the IT industry of Ukraine are analyzed. The current state of affairs in the Ukrainian economy makes us think about the productivity of the IT business, as well as the rational use of its resources by Ukraine.

Scope of the results. Ukrainian enterprises.

Findings. The IT industry is very important for the Ukrainian economy, since it shows constant growth even in times of crisis, expanding the number of jobs and increasing own incomes, and is reflected in the volume of tax revenues to the budget. Service IT enterprises are employers for more than 60% of IT professionals in Ukraine, while EPAM Systems has remained the leader in the number of employees for more than five years. Since the taxation mechanism in Ukraine is absolutely devoid of a stimulating nature, and the control over the income of business entities is ineffective, IT companies almost do not use the model of full legalization of income, preferring partial or complete minimization of taxes.

Keywords: IT industry, accounting, competitiveness, innovativeness, productivity.

Постановка проблеми. В умовах нових геополітичних зрушень в Україні існує гостра необхідність пошуку нових напрямів підвищення конкурентоздатності як окремих галузей, так і всієї

економіки в цілому. Конкурентоспроможність національних економік тісно пов'язана з розвитком ІТ-сектора. Чим більше розвинений ІТ-сектор, тим більш конкурентоспроможною є країна. Тому актуальність проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємств та галузей зростає не тільки в результаті інтеграції України в міжнародні організації, ай в результаті нагальної необхідності подальшого розвитку ринкової економіки.

Чітко налагоджений бухгалтерський облік своєчасно забезпечує управлінські потреби необхідною та достовірною інформацією. Крім того, бухгалтерський облік підприємства будь-якої форми власності є основною інформаційною базою всебічного аналізу господарської діяльності, контролю та обґрунтування відповідних управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. У науковій літературі широко досліджуються питання розвитку ІТ-сектора, зокрема вплив інформаційних технологій на економічне зростання та розвиток країни. Серед авторів, які поглиблено вивчають дану проблематику, виділяється Р. Є. Яремчук, який вважає, що на даний час Україна є одним із найперспективніших ринків високих технологій та інновацій в Центральній і Східній Європі, знаходячись у процесі інтеграції українських ринків з ринками країн ЄС, отримує потужний стимул для активного комплексного розвитку власного ІТ-сектора, найрозвинутішого та найбільшого за обсягом сегмента інноваційної економіки в Україні. Один з експертів ІТС.Уа – С. Кулеш констатує, що кожен місяць ІТ-індустрія «поглинає» приблизно 1000 осіб з урахуванням релокації.

Метою дослідження є визначення стану та тенденцій розвитку інформаційних технологій та автоматизованих систем бухгалтерського обліку, що має наукове і практичне значення. Дослідження характеризуються системним підходом щодо питань методології та організації облікового процесу в автоматизованих системах.

Виклад основного матеріалу. ІТ-індустрія є однією з ключових для України галузей, оскільки стабільно зростає протягом останніх років. Розвиток цієї галузі, на відміну від інших, не сповільнюється у кризові періоди для економіки України, а, навпаки, пришвидшується. Так, за період з 2011 до 2015 рр. ІТ-ринок зріс на 150%.

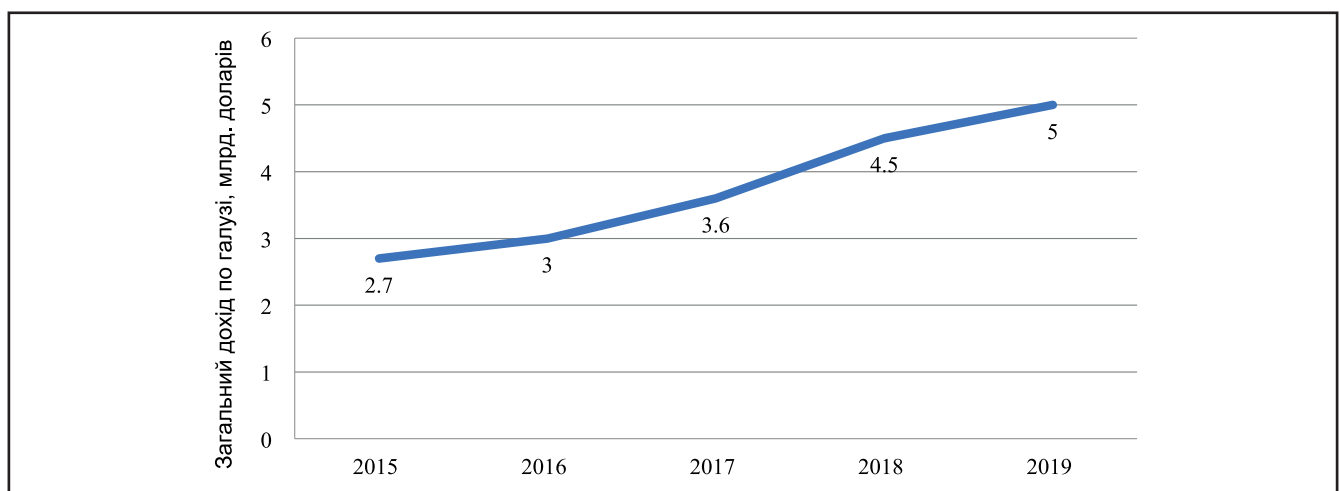
Динаміка загального доходу по галузі за останні п'ять років, з 2015 до 2019 рр., наведена на рис. 1.

Згідно з прогнозом компанії PwC, у 2020 р. загальний дохід по галузі інформаційних технологій складатиме 5,7 млрд. доларів.

Для успішного розвитку ІТ-сфери державі необхідно: створити прозорі та стабільні правила ведення бізнесу; гарантувати безпеку бізнесу; сприяти розвитку внутрішнього ринку, зокрема продуктивних компаній; забезпечити якісну підготовку професійних кадрів для ІТ-сфери; сформувати позитивний ІТ-імідж України; створити адекватну та здорову фіскальну систему тощо.

Разом зі зростанням ринку у грошовому вираженні зростає і кількість ІТ-спеціалістів в Україні. Динаміка їх кількості проілюстрована на рис. 2. При цьому більш ніж 60% ІТ-спеціалістів, які живуть в Україні, працюють в аутсорсингових ІТ-компаніях.

Головними імпортерами українських ІТ-послуг є США, країни Європи та Канада. Понад 100 компаній

Рисунок 1. Динаміка загального доходу по галузі інформаційних технологій в Україні у 2015–2019 рр.

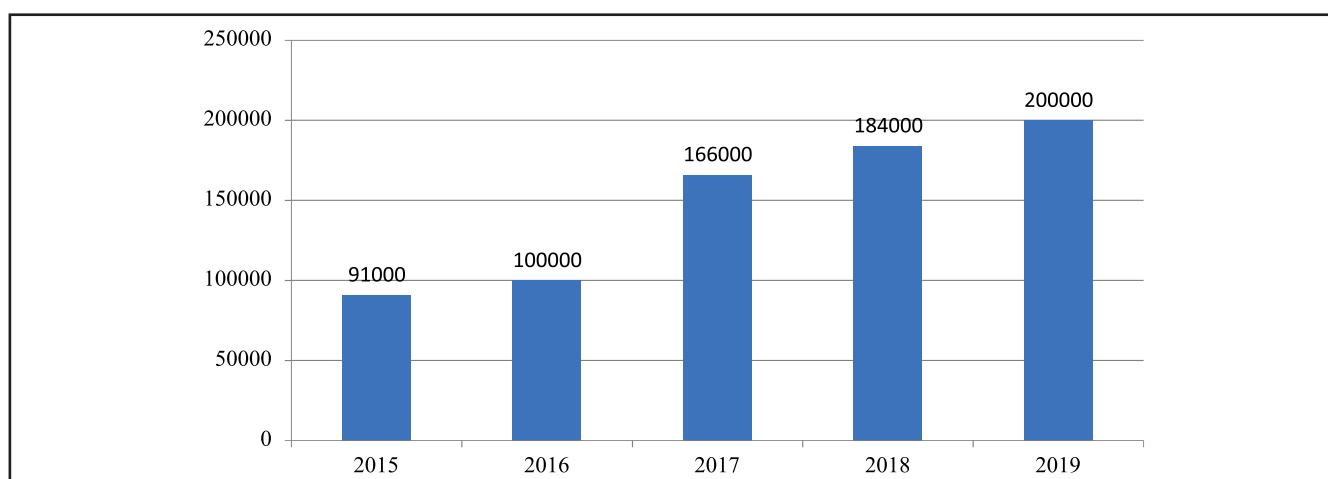
МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

з рейтингу Fortune 500 є клієнтами вітчизняних ІТ-компаній, які спеціалізуються переважно на управлінні даними, телекомунікаційних послугах, хмарних технологіях, розробці ігор, електронній комерції, медіа, фінансах, охороні здоров'я та інших галузях [1].

Для класифікації ІТ-підприємств науковці Сафронов А.С., Мороз А.В., та Ніколайчук С.В. важливіми вважають такі характеристики як чисельність, види виконуваних проектів, тенденції зростання, мету розвитку, юридичний статус та репутацію. Для бухгалтерського обліку найбільш важливими є чисельність персоналу та юридичний статус, оскільки вони впливають на розрахунок податкових наслідків під час вибору організаційно-правової форми господарювання для ІТ-підприємства, що створюється або реорганізовується.

Вид проектів, які виконує ІТ-підприємство також є важливим для цілей бухгалтерського обліку, оскільки при формуванні облікової політики щодо операцій з надання послуг з програмування доцільно, наприклад, вказати ступень оцінювання завершеності операції з надання послуг, метод калькулювання витрат тощо.

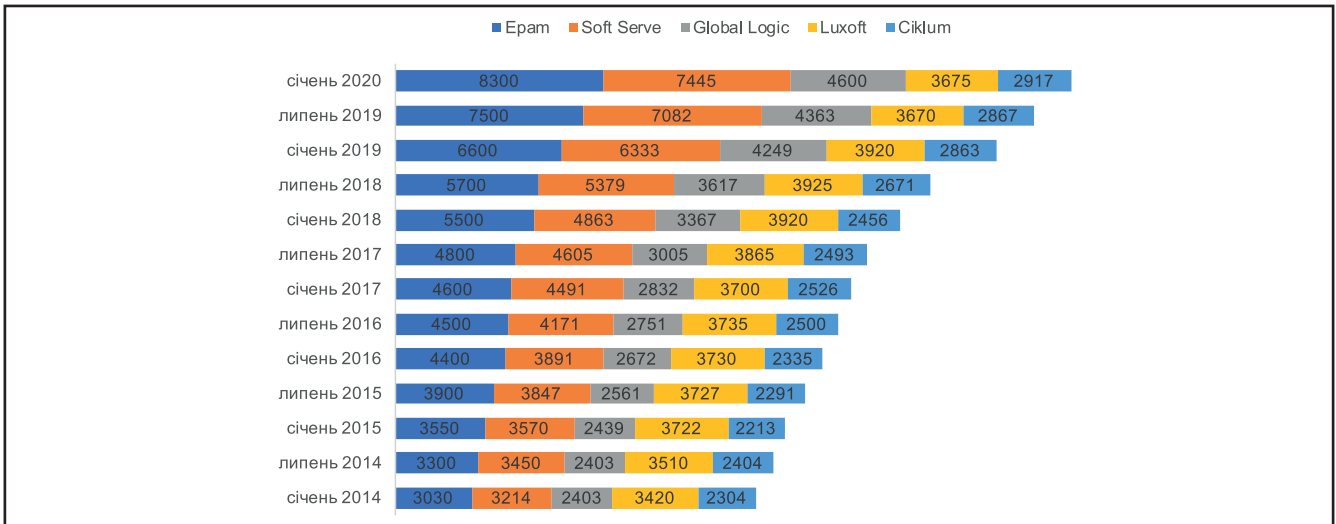
Найважливішою класифікаційною ознакою для організації бухгалтерського обліку є замовник. У продуктивних підприємствах зовнішній замовник відсутній, тому усі питання маркетингу, дослідження ринку та ціноутворення вирішуються управлінським персоналом самостійно. У сервісних ІТ-підприємствах для кожного проекту є зовнішній замовник, завдання якого можуть варіюватись від створення нового продукту з нуля

Рисунок 2. Динаміка кількості ІТ-спеціалістів в Україні у 2015–2019 рр.

Таблиця 1. Класифікація ІТ-підприємств за вимогами до організації бухгалтерського обліку

№	Класифікаційна ознака	Вид	Характеристика
1	Замовник	Продуктове	Займається розробленням та впровадженням власних продуктів.
		Сервісне	Орієнтоване на аутсорсинг, яке займається розробленням програмного забезпечення для зовнішнього замовника.
		Сервісно-продуктове	Займається розробленням власних продуктів та отримує замовлення зовнішніх контрагентів.
2	Система оподаткування	Ті, які перебувають на загальній системі оподаткування	Сплачують визначений перелік податків, зборів та обов'язкових платежів відповідно до Податкового кодексу України.
		Ті, які перебувають на спрощеній системі оподаткування	Перебувають на II або III групі єдиного податку.
3	Види проектів, що виконуються	Ті, які займаються наданням послуг з програмування	Спеціалізуються на наданні послуг з питань інформатизації, керування комп'ютерним устаткуванням.
		Ті, які займаються розробленням продуктів	Спеціалізуються на розробленні, модифікації, тестуванні програмного забезпечення.

Рисунк 3. Динаміка кількості фахівців у ІТ-компаніях за 2014–2019 рр.

до доопрацювання продукту, над яким до цього працювали інші виконавці, тому ключовим показником успішності є кількість співробітників, які безпосередньо виконують завдання зовнішнього замовника. Також існують сервісно-продуктові підприємства, які з метою диверсифікації джерел доходу працюють і над власними проектами, і над проектами зовнішніх замовників.

Класифікація ІТ-підприємств за визначеними вище класифікаційними ознаками наведена у таблиці 1 [2, с.115–119].

За кількістю фахівців станом на січень 2020 р. перші п'ять позицій в Україні займають компанії Epm Ukraine, Soft Serve, Global Logic, Luxoft та Ciklum. Слід зазначити, що п'ятірка лідерів залишається незмінною протягом останніх років.

Динаміка кількості фахівців у цих компаніях за 2014–2019 роки відображена на рис. 3 [3].

Незмінним лідером за кількістю фахівців протягом розглянутого періоду залишається EPAM Systems. Стабільне і стрімке зростання штату компанії пояснюється постійним збільшенням частки складних проектів та розширенням співробітництва з існуючими контрагентами. Ще одним важливим фактором є розвиток напрямку навчання EPAM University Program, яка полягає у співпраці з вишами, відкриттям лабораторій, створенням спеціальних освітніх програм, що дозволяє у подальшому залучати до штату талановитих випускників вищих навчальних закладів.

Компанія SoftServe інвестувала у оновлення університетських програм ІТ-спеціальностей та відкрила низку нових форматів роботи зі студентами у 2019 році.

Ключовими напрямками для GlobalLogic традиційно є проекти в галузях телекому, медіа, медицини, автомобілебудування, промисловості, роздрібною торгівлі тощо. Як і EPAM, компанія співпрацює з профільними вишами, проводить власні та спільні навчальні програми, відкриває спеціалізовані навчально-практичні лабораторії, а також підтримує підвищення кваліфікації викладачів у межах напрямку GlobalLogic Education.

DXC Technology поглинув Luxoft на початку 2019 року, також протягом року спостерігалось зниження кількості працівників. Проте представники компанії стверджують, що зменшення кількості співробітників не стосується умов угоди, а зумовлено виведенням операційних функцій на зовнішніх сервісних провайдерів.

П'яте місце за кількістю фахівців стабільно посідає Ciklum. У вересні 2019 року один з ключових клієнтів компанії Thomas Cook збанкрутів, однак у Ciklum планували перерозподілити інженерів на інші проекти. Тому, попри очікування експертів, штат компанії не зменшився, а, навпаки, показав зростання [4].

Висновки

ІТ-галузь має дуже важливе значення для української економіки, оскільки вона демонструє постійне зростання навіть у кризові періоди, розширюючи кількість робочих місць та збільшуючи власні доходи, що відображається на обсягах податкових надходжень до бюджету. Сервісні ІТ-підприємства є роботодавцями для понад 60% ІТ-спеціалістів в Україні, при цьому уже понад п'ять років лідером за кількі-

стю співробітників залишається компанія EPAM Systems, якій присвячено наступний пункт цієї роботи. Оскільки механізм оподаткування в Україні абсолютно позбавлений стимулюючого характеру, а контроль за доходами суб'єктів господарювання є неефективним, ІТ-компанії майже не застосовують модель повної легалізації доходів, надаючи перевагу частковій або повній мінімізації податків.

Надання податкових преференцій, розроблених окремо для продуктових та сервісних ІТ-компаній дозволило б змінити на краще цю ситуацію та відповідало б європейській практиці розвитку перспективних галузей економіки.

Список використаних джерел

1. Software development in Ukraine: 2019–2020 IT market report. URL: [https://www.n-ix.com/software-development-in-ukraine-2019-2020-market-report/?utm_source=dou.ua&utm_medium=referral&utm_campaign=Dou%20\(Ukraine%20OIT%20Report\)%20updated](https://www.n-ix.com/software-development-in-ukraine-2019-2020-market-report/?utm_source=dou.ua&utm_medium=referral&utm_campaign=Dou%20(Ukraine%20OIT%20Report)%20updated).

2. Лаговська О.А., Лоскоріх Г.Л. Класифікація ІТ-підприємств: обліковий аспект. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. №1(69). С. 115–119.

3. Top-50 крупнейших ИТ-компаний Украины. URL: <https://jobs.dou.ua/top50/january-2020/>.

4. Top-50 IT-компаний України, січень 2020: плюс чотири продуктові компанії та подолання відмітки «8000 фахівців». URL: <https://dou.ua/lenta/articles/top-50-jan-2020/>

5. Левченко Н.М., Силенко О.М., Артюх С.О. Механізм оподаткування доходів ІТ-бізнесу та вектори його удосконалення. Інвестиції: практика та досвід. 2018. С.99–104. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2929/1/Levchenko_Mechanism_of_taxation.pdf

6. Form 10-K. URL: <https://investors.epam.com/static-files/e358c59f-21b0-40b7-b472-c7756d7b1de4>

References

1. Software development in Ukraine: 2019–2020 IT market report. URL: [https://www.n-ix.com/software-development-in-ukraine-2019-2020-market-report/?utm_source=dou.ua&utm_medium=referral&utm_campaign=Dou%20\(Ukraine%20OIT%20Report\)%20updated](https://www.n-ix.com/software-development-in-ukraine-2019-2020-market-report/?utm_source=dou.ua&utm_medium=referral&utm_campaign=Dou%20(Ukraine%20OIT%20Report)%20updated).

2. Lahovska O.A., Loskorikh H.L. Klyasyfikatsiia IT-pidpriemstv: oblikovyi aspekt. Problemy systemnoho pidkhotu v ekonomitsi. 2019. №1(69). S. 115–119.

3. Top-50 krupneishykh YT-kompanyi Ukrainy. URL: <https://jobs.dou.ua/top50/january-2020/>.

4. Top-50 IT-kompanii Ukrainy, sichen 2020: plus chotyry produktovi kompanii ta podolannia vidmitky «8000 fakhivtsiv». URL: <https://dou.ua/lenta/articles/top-50-jan-2020/>.

5. Levchenko N.M., Sylenko O.M., Artiukh S.O. Mekhanizm opodatkovannia dokhodiv IT-biznesu ta vektory yoho udoskonalennia. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2018. S.99–104. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2929/1/Levchenko_Mechanism_of

6. Form 10-K. URL: <https://investors.epam.com/static-files/e358c59f-21b0-40b7-b472-c7756d7b1de4>

Дані про авторів

Довбуш Віта Іванівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнесу, Київський національний університет технологій та дизайну

e-mail: dowbusch.v@ukr.net

Пузирьова Поліна Володимирівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнесу, Київський національний університет технологій та дизайну

e-mail: komaretskaya@bigmir.net

Данные об авторах

Довбуш Вита Ивановна,

к.э.н., доцент, доцент кафедры предпринимательства и бизнеса, Киевский национальный университет технологий и дизайна

e-mail: dowbusch.v@ukr.net

Пузырёва Полина Владимировна,

к.э.н., доцент, доцент кафедры предпринимательства и бизнеса, Киевский национальный университет технологий и дизайна

e-mail: komaretskaya@bigmir.net

Data about the authors

Vita Dovbush,

Associate Professor of the department of entrepreneurship and business, Kyiv National University of Technology and Design, Ph.D., Associate Professor

e-mail: dowbusch.v@ukr.net

Polina Puzyrova,

Associate Professor of the department of entrepreneurship and business, Kyiv National University of Technologies and Design, Ph.D., Associate Professor

e-mail: komaretskaya@bigmir.net